

Puota maro metu

Skurstančiųjų nemažėja, o bankų pelnai didėja

Stasys JOKŪBAITIS

„OP“ korespondentas

Lietuvoje veikiantys bankai ir jų filialai pirmąjį šių metų ketvirtį uždirbo 82,2 mln. Eur pelno. Tai – 34,7 proc. daugiau nei per tokį patį laikotarpį pernai. Bankų turtas per metus išaugo dešimtadaliu ir dabar siekia 25,855 mlrd. Eur.

Daugiau kaip ketvirtadalis šalies gyventojų atsidūrę prie kurdo ribos, emigracija auga, o bankų pelnai kyla kaip ant mielių. Kokie aitvarai jiems neša turtus?

Nukelta | 4 p.

Algimanto
SNARSKIO
piešinys

Ilgametis LAMMC Žemdirbystės instituto mokslinis darbuotojas ir selekcininkas Vytautas Ruzgas išvedė ne vieną populiarų žeminių kviečių veislę.

Ir selekcininkams diriguoja rinkta

Vanda BARONYTĖ

„OP“ korespondentė

Moksliniame ir kultūriniame šalies pavelde galias tradicijas turi Lietuvos žemės ūkio augalų selekcija. Prieš pora dienų LAMMC Žemdirbystės institute vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje akcentuoti šalies selekcininkų pasiekimai per 95 metus, aptarti būsimų veislių kokybiniai reikalavimai.

Ir koks skrupulingas selekcininkų darbas bebūtų, jų rezultatus kontroliuoja atitinkamos institucijos, o vertina – žemdirbiai.

Žemės ūkio pažangos dalis

Istorijos šaltiniai mena, kad Lietuvoje selekcijos darbai pradėti 1909 m. Baisogalos selekcijos stotyje su vasariniais kviečiais. Po pirmojo pasaulinio karo jie atsinaujino 1922 m., kai iš Rusijos sugrįžęs profesorius Dionizas Rudzinskas įkūrė Dotnuvos selekcijos stotį ir darbą tęsė toliau.

Selekcinį darbą D. Rudzinskas pradėjo 1902 m. Maskvos žemės ūkio institute. Į Lietuvą jis atsivežė jau turimų 380 įvairių augalų selekcininkų numerių ir selekcija Lietuvoje pradėta, turint gerą tarptautinio lygio pagrindą. Jos indėlis šalies ekonomikai buvo svarus. Šią veiklą tęsė Žemdirbystės institutas, 1956 m. selekcijos stotį įtraukęs į savo struktūrą. Per 95 metus šio instituto selekcininkai sukūrė 325 žemės ūkio augalų veisles, todėl kasmet instituto selekcininkai tyrimams ir atrankai kasmet pasėja 40–45 tūkst. selekcininkų numerių bei linijų augalų.

Nukelta | 10 p.

Rasa MASIOKAITĖ

„OP“ korespondentė

Kodėl Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) įvykdytą nepriklausomų narių atranką į valstybės įmonių valdybas dalis ūkiškos visuomenės patiko nepatiktai ar net priešiška? Juk dauguma į valdybas patekusių nepriklausomų narių – žinomi žmonės, žemdirbių asociacijų nariai, įmonių vadovai. Aiškėja, jog prieštaros bangą sukėlė abejonės, kieno valią ir kokią veiklos kryptį vykdys naujieji valdybų nariai.

Mažas, bet svarbus žodis

Kai Makedonijos karalius Pilypas užkariavo visą Graikiją, bet neįveikė Lakonijos, jis drąsiems

Nepriklausomi valdybų nariai:

idėjų kūrėjai ar valstybės įmonių duobkasiai?

šio krašto gynėjams išsiuntė laišką: „Jeigu aš įsiveršiu į jūsų šalį, didžiausią jūsų miestą sulyginsiu su žeme.“ Karių atsakymas karaliui buvo vienintelis žodis: „Jeigu“.

Tam tikrą kliūtį simbolizujantis žodelytis jeigu tapo ganėtinai svarbus, aptariant pavasarį paskelbtos bei neseniai pasibaigu-

sios nepriklausomų narių atrankos į ŽŪM valdomų įmonių valdybas rezultatus.

Ministerijos teigimu, bendrovių valdybas papildžius nepriklausomais nariais, šie turėtų sustiprinti bendrovių valdyseną, pateikti naujų iniciatyvų ir idėjų, kaip valdyti bendroves ir tobulinti

jų veiklą. Jeigu jiems tai bus leista padaryti – prieštarauja skeptikai ir jau pateikia konfliktinių pavyzdžių.

„Ir jeigu tik jie iš viso spės susitvarkyti nepriklausomų valdybos narių dokumentus – nes juk tas ŽŪM valdomas įmones rengiamasi privatizuoti“, – ironi-

zuoja laikinai einantis Žemės ūkio rūmų pirmininko pareigas Sigitas Dimaitis.

Žemės ūkio rūmai, augintojų asociacijos jau seniai ragino pertvarkyti nelanksčią, lėtą, sustabarėjusią valstybinių veislininkystės įmonių veiklą, jas perduodant žemdirbiams ir daugiau iniciatyvos atiduoti pripažintoms veislininkystės institucijoms bei patiems ūkininkams. Pačią idėją papildyti įmonių valdybas nepriklausomais nariais ŽŪR taip pat kėlė vieni iš pirmųjų. Tad kodėl dabar, kai viskas jau, regis, vyksta, žemdirbių savivaldos atstovai tokie skeptiški?

Nukelta | 5 p.

Ir selekcininkams diriguoja rinka

LAMMC Žemdirbystės instituto direktorius dr. Gintaras Brazauskas ir Aleksandro Stulginskio universiteto Agronomijos fakulteto dekanė prof. Aušra Blinštrubienė įsitikinę, jog nacionalinės veislės garantuoja ekonominę šalies plėtrą ir padidina kokybinius reikalavimus importuojamoms.

Atkelta iš 1 p.

Kaip teigė instituto direktorius dr. Gintaras Brazauskas, pasaulyje selekcijai skiriama labai daug dėmesio – nacionalinės veislės garantuoja ekonominę šalies plėtrą ir padidina kokybinius reikalavimus importuojamoms. Lietuviškos selekcijos plėtos kryptys – javų ir pašarnių žolių veislių kūrimas vėsaus klimato zonai, didinant derliaus potencialo stabilumą, prisitariant prie perdirbimo pramonės ir pašarų kokybės reikalavimų. Pastarųjų metų Žemdirbystės

instituto veislių arealas užima 30 proc. javų ir 45 proc. pašarnių žolių veislių.

„Derlių lemiančių veiksnių įtaka didėja ir veislės turi atitikti agrotechnikos lygį – šie procesai neatsiejami. Šiuo metu nuolat tobulėjant auginimo technologijoms, derliaus poreikiui, veislių savybės turi keistis greičiau ir galima teigti, kad selekcija – paveldimųjų savybių keitimo ir tobulinimo mokslas, – kalbėjo ŽI direktorius. – Nacionalinė selekcija – valstybės prestižo ir savarankiškumo veiksnys, nes veislės

Pasak Javų selekcijos skyriaus mokslinės darbuotojos Vidos Danytės, avių plotai šalyje stabilūs – apie 70 tūkst. ha.

nulemia 50–60 proc. derliaus, o ateityje jų indėlis į derlių bus dar didesnis: prognozuojama, kad jis sieks 60–70 proc.“

Atkūrus Nepriklausomybę, šalies selekcininkai išvedė 34 javų, 14 ankštinių ir 58 daugiamėčių žolių veisles. Šiuo metu Nacionaliniame augalų veislių sąrašė ir ES bendrajame žemės ūkio augalų veislių kataloge įrašyta 141 augalų veislė, išvesta LAMMC. Kadangi į kiekvienos šalies augalų veislių rinką patenka daug veislių iš kitų šalių, jos tarpusavyje konkuruoja ir laimi geriausias.

Dešimtims veislių – tūkstančiai selekcinčių numerių bei linijų

Pasak ilgamečio Žemdirbystės instituto mokslininko ir selekcininko Vytauto Ruzgo, šioje srityje esame stiprūs, sugebame konkuruoti su kitų šalių selekcininkais. Šiais laikais nebėra javų ar žolių veislių, kurios žemdirbiui tarnautų keliasdešimt metų. Keičiasi rinkos poreikiai, o prie jų taikosi ir žemdirbiai, ir selekcininkai.

„Žemdirbiai, neįsitikinę gausiu (ne mažiau kaip 9–10 t/ha) selek-

Javų selekcijos skyriaus mokslinė darbuotoja Kristyna Razbadauskienė sako, kad posėjinė sausra tampa tradicija, kuri vėliau menkina derlių ir apsunkina jo nuėmimą.

cinių laukelių derliumi, atitinkamų veislių sertifikuotų sėklų net neperka. Suprantama, jų laukuose derlingumui įtakos turi labai daug faktorių, tačiau jie tikisi 6–8 t/ha“, – pasakoja Žemdirbystės instituto mokslininkas. Pasak jo, šalyje vyrauja žieminių kviečių pasėliai ir šių augalų naujoms veislėms sukurti skiriamas didelis dėmesys. Keliami reikalavimai ne tik derliui, bet ir atskiriems kokybiniais parametrams: aukščiui, žiemkenčiškumui, išgulimui, baltymų ir krakmolo kiekiams. Pastaruoju metu mažiau dėmesio skiriama glitimiui, nes trūkumui pašalinti naudojami atitinkami papildai. Tad naujausios ir populiariausios žieminių kviečių veislės yra: 'Ada', 'Kovas', 'Vikaras', 'Herkus', 'Sedula', 'Gaja', 'Kena'.

„Mažiau dėmesio skiriama rugių, miežių, avių veislėms kurti, tačiau išplėsti darbai žirnių, pupų, vasarinių kviečių selekcijoje, – pasakoja V. Ruzgas. – Net ir esant naujoms selekcinėms technologijoms, laikas veislei sukurti beveik nesutrumpėjo. Procesas trunka mažiausiai 10 metų, iš kurių 7 metus atranka daroma vizualiai, o

Persiniai dobilai ne tik aromatu vilioja – tai pulkūs sideraciniai augalai.

likusiais metais – vertinama grūdų kokybė.“ Mokslininkas užsiminė ir apie kviečius su akuotais, kurie vis dėlto nėra populiarūs: sudėtinga pjūtis ir sėklos valymas.

Apibūdinti ir žirnių, miežių, avių veislių ypatumai. Javų selekcijos skyriaus mokslo darbuotojos Vidos Danytės teigimu, avių plotai šalyje kuklūs, tad prieš porą metų registruota mažo lukštingumo veislė 'Viva'. Tačiau Kristynos Razbadauskienės įsitikinimu, paklausa derlingų žirnių veislių sėkloms pastaraisiais metais itin padidėjo, nes tai susiję su žalinimo programa, atitinkamų veislių reikia ir ekologiškai ūkininkaujantiems. Taigi ateičiai selekcininkams darbo oetruks.

Dėmesys mažėja ir miežiams, naujausios veislės – tik trys: 'Ema', 'Kirsna' ir 'Rusnė'. Tai pašarnio tipo veislės ir iš kelių selekcinčių miežių veislių laukelių tik viena skirta salyklui gaminti.

Žolininkystė pozicijų neužleidžia

Nė kiek ne mažiau įspūdingi varpinių ir ankštinių žolių selekciniai laukeliai. Tik šiemet dėl

vėsių ir sausų orų augalai maži, retoki. Pasak Žolių selekcijos skyriaus vedėjos dr. Vilmos Kemešytės, net ir slopstant gyvulininkystės sektoriui, žolių selekcijoje darbo netrūksta. Gerinami rezultatai ne tik didesniai žaliosios masės derliui, bet ir pašarų kokybei (baltymai, angliavandeniai, lašteliena), ilgaamžiškumui, atsparumui nepalankioms augimo sąlygoms. Jų paskirtis irgi keičiasi: atsirado didelis poreikis sėklų mišinių vejoms įrengti, pakelėms apsėti, biokurui gaminti. Pastaruoju metu taikomas didelis dėmesys žolėms, gerinančioms arba atnaujinančioms dirvožemius. Tad selekciniam darbui kasmet sėjama per 50 rūšių žolių.

Be abejo, populiarumo netrūksta sideraciniais tikslais sėjamiems persiniams dobilams, bitininkai žavisi daugiamečiais 'Meduviais', perspektyvoje – energetinės žolės. Žinia, kad ir koks skrupulingas selekcininkų darbas, tačiau jų rezultatus kontroliuoja atitinkamos institucijos, o vertina – žemdirbiai.

Autorės nuotraukos

PRISIJUNKITE PRIE PASAULYJE GALINGIAUSIŲ IR NAŠIAUSIŲ KOMBAINŲ ŠEIMOS!

